

İSLAMİYET ÖNCESİ TÜRK DEVLETLERİ

ESKİ TÜRK DEVLETLERİ

- ◆ TABGAÇLAR
- ◆ AVARLAR
- ◆ TÜRGİŞLER
- ◆ KARLUKLAR
- ◆ UYGURLAR
- ◆ AVARLAR
- ◆ HAZARLAR
- ◆ PEÇENEKLER

- ◆ UZLAR
- ◆ KUMANLAR
- ◆ BULGARLAR
- ◆ GÖKTÜRKLER
- ◆ TÜRKLERDE MİLLET
- ◆ DEVLET
- ◆ DEVLET TEŞKİLATI

TABGAÇLAR

- ◆ M.S Üçüncü Yüzyıl Hunların elinden özgürlükleri almışlardır.
- ◆ Asıl hakimiyet bölgeleri Kuzey Çin bölgesidir.
- ◆ Tabgaç Devleti M.S Dördüncü Yüzyıla kadar devam etti. Çinlilerle çokfazla yakınlaşmalarında dolayı yıkılmışlardır.

AVARLAR

- ◆ Avarlar M.S Dördüncü Yüzyılın sonunda kurulmuşlardır.
- ◆ Avarlar hem Doğuda hem Batıda fetihler yapmışlar,yine esas olarak Çinle uğraşmışlardır.
- ◆ Avarlar Göktürk isyanı ile 552 yılında yıkılmışlardır.

TÜRGİŞLER

- ◆ Türgişler başlangıçta Göktüklere bağlı iken 630 yılında Talas'ı başkent yaparak ayrı bir devlet oldular.
- ◆ Devletin kurucusu Göktürk tarkanlarından Uçele Kağandır.
- ◆ Türgişler Çin entirikalarından dolayı zayıflamışlar ve 766 yılında Karluk Devleti tarafından yıkılmışlardır.

KARLUKLAR

- ◆ Göktürk Devleti yıkılmasından sonra kurulmuş bir devlettir.
- ◆ Yayılmacı bir politika izleyen Karluklar Batıda İslam ordularıyla karşılaşmışlardır. Bu karşılaşmada İslam ordularıyla Çine karşı 751 Talas savaşında birleşmişlerdir ve Çinlileri mağlup etmişlerdir. Sonra Müslümanlaşmışlardır.

UYGURLAR

- ◆ Uygur Devleti, Göktürk Devleti 630 Çin hakimiyetine girince bağımsız oldu.
- ◆ Daha sonra tekrar Göktürk hakimiyetine gidi.
- ◆ Daha sonra Mniheizim Dinini kabul etmelerinden dolayı savaşçılık, avcılık gibi Türklüğe özgü özelliklerini kaybettikleri için yıkılmışlardır.

AVARLAR

- ◆ Doğu Asya'daki Avarlar yıkılınca bir kısım Avarlar Batıya göç etmişlerdir ve Macaristan da bir devlet kurmuşlardır.
- ◆ İki defa İstanbul'u kuşatmışlardır ama donanmaları olmadığı için alamamışlardır.
- ◆ Dokuzuncu yy. başında Frank hücumlarında yıkılmışlardır.

HAZARLAR

- ◆ Hazarlar Kafkasya'daki Sabar Türklerinin eseridir
- ◆ Hazarlar Doğu Avrupa'yı ele geçirmişlerdir.
- ◆ Ordularının paralı askerlerden oluştuğu için karışıklık çıkmıştır ve Onuncu yüzyılda dağılmış ve yıkılmıştır

PEÇENEKLER

- ◆ Peçenekler Onuncu yy. Kuzey Kafkasyada yaşıyorlardı. Peçenekler, Oğuz Türkleri yüzünden Orta Avrupa'ya dağılmışlardır.
- ◆ Daha sonra Kuman süvarilerinin akınlarına dayanamayarak dağıldılar ve eriyip gittiler.

UZLAR

- ◆ Uzlar , Oğuz halkındandı.Peçenekleri yurtların attıktan sonra Dinyaper nehrinin kenarına yerleşmiştir.
- ◆ Salgın hastalıklardan ve Peçeneklerin saldırılarından dolayı yıkılmışlardır.
- ◆ Bir kısım Uzlar , Malazgirt savaşında Türklerin tarafına geçerek Türklere yardımcı olmuşlardır.

KUMANLAR

- ◆ Onbirinci yy. sonlarında Balkaş Gölünden Batı Karadeniz'e kadar bir bölgeyi ele geçirmiştir.
- ◆ Fakat Ruslar Kumanları çok rahatsız ediyorlardı ve sonunda Moğol baskısına dayanamayarak yıkıldılar.

BULGARLAR

- ◆ İlk Bulgar devleti Göktürklerin dağılmasıyla kuruldu.
- ◆ İstanbul'u kuşatmışlar ama Bulgar kralının ölmesiyle kuşatmadan vazgeçmişlerdi.
- ◆ Daha sonra içinde yaşayan slavlardan dolayı iyice slavlaşmışlardır ve yıkılmışlardır.

GÖKTÜRKLER

Göktürklerin boy beği olan Uuğ Yabgunun Bumin ve İstemi adlarında iki oğlu, Apar kağanı onbay kağana isyan ettiler onun elinden aldılar .Bumin kağan devletin doğu bölgesine istemide batı bölgesine kağan oldular ve devleti yönetmeye başladılar.

- ◆ Doğu Göktürkleri siyasi bakımdan hep Çinle karşı karşıydılar.Çinle sık sık yapıyorlardı.Doğu Göktürk devletinin başına Bumin Kağandan sonra kısa bir zaman İstemi kağan geçmiş sonra devlet Buminin oğullarıyla yola devam etmiştir.

- ◆ Daha sonra başa Kara Kağan geçmiştir.Kara Kağan zamanında (630)Çinlilerle savaş yapıldı ve Kara Kağan esir düştü böylece doğu Göktürkler yıkıldı.Fakat hiçbir zaman esareti kabul etmediler.Sürekli isyan ettiler.Bu isyanlardan en önemlisi Kürşad isyanıdır.Bu isyanın tarihimizde çok bir önemi vardır.

- ◆ 682 yılında Kutluğ Kağanın etrafında tüm Türkler yeniden toplandı.Böylece devlet eski gücüne geri döndü.Kutluk Kağanın yerine oğulları Bilge kağan ve Kül tigin geçti.Bilge Han Kağan kardeşi Kül tigin de başkumandan oldu.Böylece Türk tarihinde ilk defa iki kardeş ülkeyi birlikte yönettiler.Birlikte yönetirken anlaşmazlık çıkmamıştır.

- ◆ Göktür orduları başkumandanı Kül tigin 731 yılında isyancı Dokuz Oğuz Türklerine karşı yaptığı savaşta öldürüldü. Ağabeyi Bilge Kağan ve vezir Tonyukuk ona anıt yaptırdılar. Daha sonra Bilge kağan ve Tonyukuk da öldükten sonra onların adına da anıt diktirildi ve bu abidelerin hepsine birden Orhun abideleri dendi.

- ◆ Orhun Abideleri Türk Milletinin tarihi boyunca meydana getirdiği eserlerin başında gelir. Dünyada başka hiçbir milletin tarihinde bu derecede edebi hakikatleri bu kadar yüksek bir edebiyat diliyle ortaya koyan eser bulunmaz. Orhun Abideleri Türkün özünü taşlara yazarak anlatmıştır.

- ◆ Öyle ki Türk tarihi kayboldu Orhun abidelerine bakarak bu milletin yüksek medeniyetini, devlet kurucu dehasını, ahlak ve faziletini, askeri kahramanlıklarını, devlet ve kanun anlayışını anlamak mümkün olacaktır.

- ◆ Bilge Kağandan sonra Göktürk tahtına oğulları İcen Türk Bilge Kağan ve Tengri Bilge Kutluğ Kağan geçtiler .Küçük yaşta olmaları ve annelerinin sözüyle hareket etmelerinden dolayı zayıfladı ve745 yılında Uygurlar tarafından yıkıldı.

ESKİ TÜRKLERDE DEVLET

ESKİ TÜRKLERDE DEVLET VE MİLLET

- ◆ Türk cemiyetinin temeli aile idi. Aileden sonra ki en büyük sosyal birlik “uruk”(sülale) idi. Urukların birleşmesiyle “Boy” oluşurdu. Başlarında boy beyi bulunurdu. Boy beylerini uruk temsilcileri seçerdi. Boylar birleşerek Budunu oluştururlardı.

- ◆ Türk cemiyeti iki tabakadan oluşurdu. Birincisi idare eden tabaka ki bunlar belli ailelerden gelirlerdi. Beylerin dışındaki tabaka ,büyük halk kitlesine ise “Kara budun” denirdi. Fakat beylerin idareci olmaktan başka imtiyazları yoktu, yani bunların yaşayışları halkla aynıydı yani halktan ayrı değillerdi.

- ◆ Türkler geniş bozkırlarda çiftçilikten çok hayvancılıkla uğraştıkları için ,onlar arasında birbirinden kesin olarak ayrılan sosyal sınıf ayrılıkları yoktu.Savaşta esir alıyorlardı fakat esir çalıştıracak bir iktisadi düzenleri olmadığı için içlerinde ayrı bir köle tabakası yoktu.

TÜRKLERDE DEVLET

- ◆ Türklerin en belirgin özelliklerinden biri kuvvetli bir teşkilatçılık kabiliyetine sahip olmalarıdır. Yaşadıkları hayatta onları hürriyete alıştırdığı için hiçbir zaman devletsiz kalmamışlardır. Gerçektende 2500 yıllık tarihinde hiçbir zaman devletsiz kalmamışlardır.

- ◆ Türkler kendilerini Dünyayı idare etmekle görevli olduklarına inanmışlardır. Bu görevi onlara Tanrı vermişti. Zaten kendi kağanlarının kutsal olduğuna, ilahi bir kaynaktan geldiğine inanırlardı. Bu ilahi kaynağada Kut adı verirlerdi.

- ◆ Hükümdarlar devlet işlerinde daima büyük beylerden meydana gelen bir meclise danışırlardı,onların razı olmadıkları işleri pek yapmazlardı.Danışma meclisindeki herkes sözünü açıkça söyler,hükümdarı istediği gibi tenkit edebilirlerdi.Çünkü meclis üyeleri asıl kuvvetlerini temsil ettikleri zümreden alırlardı.

TÜRKLERDE DEVLET TEŞKİLATI

- ◆ Türk devletinin başında bulunan kimselere Tanhu,Kağan,Han,Yabgu,İlteber gibi çeşitli isimler verilmiştir.bunların hükümdarlık alametleri taht,otağ,tuğ,sorguç gibi şeylerdi.Hükümdarların eşlerine Katun(Hatun) denirdi.Türk kağanları çoğunlukla Çinli veya diğer yabancı prenseslerle evleniyorlardı.Ama ilk eşleri Türk kızları oluyordu.

- ◆ Hatunlar devlet işlerine karışırlar,hatta kendi başlarına hükümdar bile oluyorlardı.onların devlet işlerine karışmaları kötü sonuçlar vermiş,şikayet konusu olmuştur fakat Müslümanlıktan sonra bile bu adet uzun müddet devam etmiştir.

- ◆ Kağanların oğulları devlet işlerine alışması için tecrübeli devlet adamlarının yanlarında yetişirler, sonra devletin sağ veya sol kanadına vali olurlardı. Bunlara han, şad, tigin ünvanını alırlardı.

- ◆ Gerek hükümdarın gerek kanat valilerinin emirlerinde çeşitli görev adamları vardı. Bunlar atabey, tarkan, buyruk, tudun, apa, külüg gibi memurlardı. Mesela devletin dış siyasetiyle uğraşan memura tamgacı (damgacı; Osmanlıda tuğracı olarak geçerdi) hükümdarın başveziri durumdaki kişiye Ayguca denirdi.